

KOPSAVILKUMS par 2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” īstenošanu

Noslēguma ziņojums par 2007. – 2013.gada plānošanas perioda **darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība”** (2007LV051PO001) (turpmāk – DP) īstenošanu Latvijā ir sagatavots saskaņā ar Regulas Nr.1083/2006¹ 67.pantu, un tā struktūra atbilst Regulas Nr.1828/2006 XVIII pielikumā noteiktajam, kā arī EK Slēgšanas pamatnostādņu 5.2.punktā noteiktajam.

Ziņojumā sniegtā informācija par ES fondu investīciju sniegumu pārlicinoši demonstrē **DP mērķu sasniegšanu**, efektīvi īstenojot projektus – izglītības un zinātnes attīstības atbalstam, nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un darbaspēka veselības veicināšanā Latvijā, tādējādi sekmējot darbaspēka konkurētspējas, profesionalitātes un efektivitātes paaugstināšanu, kā arī administratīvās kapacitātes stiprināšanu, nodrošinot sniegto pakalpojumu operativitāti, kvalitāti un atbilstību indivīda prasībām.

IDP “Cilvēkresursi un nodarbinātība” investīcijas viennozīmīgi pozitīvi ietekmē arī **stratēģijas “Eiropa 2020”** mērķu sasniegšanu, īpaši nodrošinot nodarbinātības veicināšanu, izglītību un nabadzības mazināšanu. Sinerģijā ar 3DP “Infrastruktūra un pakalpojumi” mērķiem atbalsts sniegts cilvēkresursu attīstībai, īstenojot uzlabojumus izglītības, nodarbinātības, veselības un sociālo pakalpojumu jomā. Secināms, ka minētie ieguldījumi patiesi izmantoti, lai novērstu vai mazinātu šķēršļus, kas būtiski apgrūtinā ES un Latvijas izglītības un sociālās politikas mērķu sasniegšanu.

ES fondu finansējums ir viens no būtiskākajiem investīciju avotiem Latvijas tautsaimniecībā, mazinot ekonomikas lejupslīdes negatīvo efektu krīzes laikā, gan stimulējot tautsaimniecības stabilizāciju un ekonomiskās izaugsmes atjaunošanos. Finanšu ministrijas analīzes dati liecina, ka laika periodā no 2011. līdz 2015.gadam ES fondu devums reālā IKP pieaugumā vidēji bija aptuveni 1,3 procentpunkti.

45 DP aktivitāšu/apakšaktivitāšu ietvaros veiksmīgi īstenots 991 projekts par kopējo deklarējamo attiecināmo izdevumu summu 746,3 milj. *euro* jeb 108,8 % no DP noteiktā, t.sk. ES fondu finansējums 633,4 milj. *euro* jeb 108,6 % DP piešķiruma. **Pateicoties mērķtiecīgiem risku vadības pasākumiem, Latvija ir spējusi investēt visu pieejamo ES fondu finansējumu, papildus uzņemoties arī valsts budžeta virsstaistības, kas nodrošina 100% ES fondu investīciju ieguldīšanu Latvijas tautsaimniecībā ar ievērojamu rezervi risku kompensēšanai.**

Lielākai daļai **DP rādītāju** ir sasniegta vai pat pārsniegta sākotnēji plānotā vērtība. Secināms, ka kopumā DP, t. sk. prioritāšu mērķi ir sasniegti. Atsevišķu rādītāju nesasniegšana galvenokārt skaidrojama ar to, ka kopš Valsts stratēģiskā ietvardokumenta sagatavošanas 2007.gadā ir notikušas straujas izmaiņas sociāli ekonomiskajā situācijā Latvijā pasaules finanšu krīzes iespaidā, turklāt ekonomiku Latvijā ietekmē arī kopējā ģeopolitiskā situācija pasaulē. Ļoti pozitīvi vērtējami sasniegumi cilvēku kapitāla nostiprināšanas nozarē.

Izveidotā **ES fondu vadības un kontroles sistēma**, kas balstīta lielā mērā uz preventīviem pasākumiem, risku pārvaldību un pirmspārbaudēm (*ex-ante* kontroles), kopumā nodrošināja sekmīgu un efektīvu DP ieviešanu Latvijā. Par to liecina arī Revīzijas iestādes atklātais kļūdas līmenis (par 2015. un 2016. gadā deklarētiem izdevumiem – 0,28%), kas ir ievērojami zemāks par EK noteikto būtiskuma sliekšni (2%).

Lai nodrošinātu efektīvas ES fondu vadības un kontroles sistēmas darbību, vadošā iestāde (VI) **ir veikusi virkni būtisku pasākumu ES fondu vadības un kontroles sistēmas pilnveidošanai** – stiprinājusi VI kontroles mehānisma ietvaros virsuzraudzību pār VI deleģētajām funkcijām un deleģēto funkciju pārbaudes rezultātā identificēto trūkumu novēršanu, sniegusi metodoloģisko atbalstu ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm, stiprinājusi sadarbību ar tiesībsargājošajām institūcijām, kā arī nodrošinājusi elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas un atalgojuma daļas attiecināšanas ieviešanu ES fondu vadībā iesaistītajās institūcijās.

Galvenie izaicinājumi ES fondu ieviešanā bija nepieciešamība pielāgoties jaunai ekonomiskai situācijai, iepirkumu problēmas (sūdzības, pārsūdzības, problēmas iepirkumu procedūras norisē),

¹ 2006.gada 11.jūlija Padomes regula (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999

nepieciešamība stiprināt deleģēto funkciju uzraudzību. Globālās ekonomiskās krīzes iespaidā, kas smagi skāra Latvijas ekonomiku, ES fondi kļuva par galveno finanšu instrumentu ekonomiskās atveseļošanas sekmēšanā. Tika veikti grozījumi DP, pārskatīti ietekmes rādītāji, apzināti ES fondu ieviešanu ietekmējošie riski un veikti pasākumi to seku samazināšanai, tostarp attiecībā uz problēmām projektu vadības kapacitātē. 2014. – 2020.gada plānošanas periodā jautājums tiek risināts, paredzot TP līdzekļus projektu vadībai, tādējādi stiprinot projektu vadības kapacitāti.

Balstoties uz 2007. – 2013.gada plānošanas perioda pieredzi un veiktajiem izvērtējumiem, kā **būtiska mācība no stratēģiskās plānošanas viedokļa** ir nepieciešamība nodrošināt skaidru pasākumu mērķu un rādītāju formulēšanu. Veiktie izvērtējumi par 2007. – 2013.gada plānošanas perioda aktivitātēm atsevišķos gadījumos ir norādījuši uz vājo rādītāju saikni ar aktivitātes mērķi, kā arī šo rādītāju pārāk lielo atkarību no ārējiem faktoriem. Izrietoši no šiem secinājumiem VI ir rūpīgi sekojusi intervences loģikas nodrošināšanai 2014. – 2020.gada plānošanas perioda darbības programmā “Izaugsme un nodarbinātība”.

Ņemot vērā 2007. – 2013.gada plānošanas perioda **pieredzi, t.sk. sistēmiskā fondu vadībā**, nonākts pie secinājuma, ka 2014. – 2020.gada plānošanas periodā kā sadarbības iestāde darbosies tikai CFLA, pretēji 2007. – 2013.gada pieredzei, kur līgumu slēgšanā kā sadarbības iestādes darbojās 6 institūcijas. Tādējādi tiks nodrošināta iespēja daudz efektīvāk īstenot vienkāršošanas pasākumus, mazināt administratīvo slogu iesaistītajiem un sniegt maksimāli saprotamu atbalstu projektu īstenotājiem un interesentiem. Tāpat ir rasta iespēja centralizēt vadības informācijas sistēmas instrumentu un fokusēties uz e-kohēzijas maksimālu izmantošanu.

Būtiskākie turpmākie uzdevumi un darbības ir pēcuzraudzības procesa nodrošināšana tām ESF aktivitātēm, kurām normatīvajos aktos noteikts pēcuzraudzības periods, attiecīgi sniedzot regulāru metodoloģisko atbalstu ES fondu vadībā iesaistītajām iestādēm, kā arī 2007. – 2013.gada plānošanas periodā gūtās pieredzes veiksmīgā pielietojumā 2014. – 2020.gada plānošanas perioda vadībā. Tāpat tiks veikti atsevišķi *ex-post* izvērtējumi, kas nepieciešami turpmāku investīciju Latvijā mērķtiecīgā plānošanā un fokusēšanā, balstoties uz pierādījumiem par investīciju efektivitāti un ilgtspēju un labāko ieviešanas modeli.